

viselő a megyében választandó. A szavazás befejeztével mindenekelőtt megállapítják, hogy hány szavazat adatott le, e számot elosztván a megválasztandó képviselők számával a hányados adja meg a kulcsot, hogy hány szavazat jogosít egy mandátumra. Most már megállapítják, hogy az egyes jelöltcsoportokra (listákra) hány szavazat esett és ennek alapján számítják ki, hány mandátum esik egy listára (a listára eső szavazatok számát az előbb nyert hányadossal elosztván). Eddig a francia kormányjavaslat teljesen az arányos képviselő elve alapján áll, de a továbbiakban attól eltér — mert a legtöbb szavazatot nyert listára fog esni valamennyi mandátum, ami csak az előbbi felosztás után megmarad. Az egyes jelöltek a rájuk esett szavazatok száma, illetve a jelölés sorrendjében nyernek mandátumot.

A francia kormányjavaslat fenti korlátozásaival azon republikánus csoportokat kívánja kielégíteni, melyek a mai egykerületi rendszer mellett adott viszonyok között jobban jönnek ki. E korrektívumok melyek az arányos képviselő mellett tervezetnek, tisztán pártpolitikai szempontokból és nem az általános szavazatjog megszorításaként kerültek a javaslatba.

A kormányjavaslat a képviselőházi tárgyalásokon akkép módosult, hogy egyes pártok (jelöltcsoportok) most a választás előtt egymással szövetkezhetnek, azaz megállapodhatnak, hogy a mandátumok első felosztásánál a rájuk esett szavazatokegyütt jöjjenek számításba (a mandátumokat azután egymás között osztják fel).

Ez az *apparentement*, aminek a köztársasági radikális pártoknál azért van igen nagy jelentősége, mert végtelen sok pártárgyalatba szakadva bocsátkoznak a választási harcokba. Viszont az abszolút többség nem kapja meg az első felosztás után fenmaradó mandátumokat, hanem csak azoknak abszolút többsége van neki biztosítva. A mandátumokat elég bonyodalmas eljárással a „legnagyobb átlag” alapján osztják fel. (Azaz azon listák nyernek további mandátumokat, melyeknél a szavazatok száma a mandátumok számával törve, a legnagyobb hányadost adja, vagyis amelyeknél egy-egy mandátumra a legtöbb szavazat esik.)

Kósa Miklós: Az olasz választójogi reform

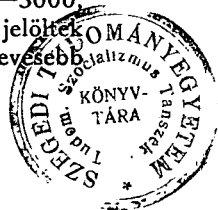
Az olasz választójog története, mint minden más országé, nemcsak közjogi szabályok gyűjteménye, hanem a mindenkori gazdasági és társadalmi energiák állandó, bár sokszor elkésett kifejezője is. Ennek a szempontnak elfogadásával a legutóbbi olasz választójogi reformot sem értékelhetjük kellően, ha az előző választójogi törvényeket és azt a szociális nyomást, amely fokozatos kibővítésüket szükségessé, sőt kényszerűvé tette, legalább röviden nem ismertetjük.

Az egyesült Olaszország a szardiniai 1848-as választójogi törvényt vette át, mely a választói jogosultsággal azokat a 25 éves írni és olvasni tudó állampolgárokat ruházta fel, akik legalább 40 lira évi egyenes adót fizettek, kivéve a diplomával bírókat és a 600—1200. lira fizetésű hivatalnokokat, akiknek már 20. lirányi adó mellett is szavazati joguk volt. Ez a cenzusos, de legalább titkos választójog mindössze a lakosság 2·3%-ának adta meg a választói jogosultságot és így csak addig volt kielégítő, amíg a modern kapitalizmus, amely Olaszországban a nemzeti széttagoltság, a folytonos háborúk, a belső tökésegyénység, a külföldi tőke tartózkodása és a nagy szénhány következtében aránylag lassan és későn fejlődött ki, meg nem hozta az ipari munkásság szervezett csoportosulását és a latifundiumos rablógazdálkodás az agrár proletárok tízezreit koldusbotra nem kergette. A hetvenes években lett eleve a Bakunin-féle anarchisztikus munkásmozgalom, amely a maga forradalmi propagandájával a munkásság és a parasztság meglehetősen sikeres szervezésén kívül ipari és agrársztrájkokat is tudott a kormány mellé szerezni. Ehhez az alúlról jövő belső presszióhoz járult az a gazdasági harc, amelybe Olaszország, Tunisz elfoglalása miatt Franciaországgal keveredett és amely a drágaság rettenetes fokozásával erősítette az ötödik rend régóta alvó elégtelenségét. A bakuninizmus ezeknek az erőknek felhasználásával ki tudta erőszakolni azt, hogy az 1882. szeptember 24-iki törvény az általános, egyenlő és titkos szavazati jog elve alapján megadta mindazoknak a szavazati jogot, akik legalább 21 évesek, olvasni és írni tudnak, a négy elemiről szóló bizonyítvánnyal rendelkeznek vagy enélkül is évenként legalább 19.000. centesimi egyenes állami adót fizetnek, illetve megfelelő lakbért vagy haszonbérletet tudnak igazolni. Ez a törvény 135 kerületre osztja az országot, amelyek a lajstromos szavazás alapján 2—3—4, illetve 5 képviselőt választanak; a választók száma 640.000-ról felszökött több mint kétmillióra és a két szocialista párt 1882-ben 1, 1886-ban 70.000 szavazattal 2 képviselőt tudott a parlamentbe juttatni. Az 1882-es reform három legfőbb hiányossága: a vagyoni cenzus, az elhibázott lajstromos szavazás és a rossz kerületi beosztás, csakhamar a radikális és szocialista párt erős kritikáját provokálta. Ezt a kritikai folyamatot sokkal szélesebb mederbe terelte az 1887-es francia vámháború, amely rettenetesen emelte az élelmiszerárakat; a drágaság okozta elégtelenséget fokozta a kormány botrányos adópolitikája és a terrorisztikus fellépés, amelyet a mozgolódó szocialista szervezetekkel és a forrongó kisparasztokkal szemben követett. A felosztások, sortűzek és bebörtönzések politikájával szemben a munkásság visszahúzódott a belső szervezkedés területeire, amelyeket azonban csakhamar felváltott, most már az egységes marxista program alapján, az erős politikai agitáció, amely az 1893—94-iki, a vámháború előidézte szicíliai agrárforradalommal érte el tetőpontját. A kormány statáriális eljárását avval tette teljessé, hogy az 1894. júliusi törvény alapján „revidéaltatta” a választói lajstromot, még pedig olyan sikerrel, hogy az 1892-iki 2.934.445 főnyi státusz lecsökkent 2.120.185-re. Mindamellét kénytelen volt a kormány az 1882-es választójogi törvényt alapos revízió alá venni, a

lajstromos szavazást eltörölni, helyébe az egyképviselős rendszert léptetni és a választási technikán bizonyos gyakorlati módosításokat eszközölni, a választások tisztaságának biztosítása céljából. Az 1895 március 28-iki reform alapján megejtett választáson a szocialista szavazatok száma a szigorú revízió ellenére 76.000-re emelkedett és 15 képviselői mandátumot biztosított a pártnak; a szocialista szavazatok száma 1897-ben 108.000-re, a képviselőké 16-ra nőtt. A szocialista nyomásnak engedve a kormány kénytelen volt az abessziniai gyarmatosító politika kudarcát a Franciaországgal való gazdasági békével ellensúlyozni. A latifundiumos befolyás alatt azonban újra felemelte a gabonavámot, újra általános drágaságot provokált, amelyet munkáslázadás és katonai diktatura követett. A szocialista párt összefog a radikális polgári pártokkal s az 1900-as választásokon 165.000 szocialista szavazattal 33 szocialista képviselő jut a parlamentbe. Az egyesült pártok agitációjával szemben a kormány, amelynek élén Giolitti állt, a klerikális politikában keres védelmet. Giolittiék nem hajtják végre a régi-egyházellenes törvényeket, különösen a jezsuitákra vonatkozót; a vallásalap felhasználásával a püspököket rendkívüli kiváltságokban részesítették; a szerzetes rendeket különös előzékenységgel fogadták be Franciaországból; a válási törvényt nem akarják betervezni; a klerikális képviselők nyíltan a kormány mellé állanak; az 1904-es választásoknál a kormány a *nè reazione, nè rivoluzione* jelszavával a legnagyobb presszió segítségével elkülönítette a polgári pártokat a szocialistától és az általános sztrájk okozta elkedvetlenedést felhasználva sikerült is a burzsoáziát a munkásság ellen fordítani. A francia egyházellenes politika sikere azonban a nyílt klerikális politikát letörte és újra s azóta állandóan aktuálisá tette a választói jog kiterjesztését és a választási rendszer reformját.

Mielőtt a jogkiterjesztést követelő gazdasági és társadalmi energiákat ismertetőnk, rá kell mutatnunk a választási rendszer kiáltó abuzusaira. Mindenekelőtt a kerületek aránytalan beosztása folytán olyan esetek fordulnak elő, hogy pl. Róma II. kerületének 165.811, Bobbionak 40.000 és Brienának 37.000 lakosa van, amint-hogy több mint 20 kerületnek nincs 50.000 lakosa sem. Ugyanez az aránytalanság mutatkozik, ha a választók számát vesszük tekintetbe: Milanó V. kerületének 15.000 szavazó polgárával szemben több mint 60 kerületnek 4000-nél kevesebb, 16-nak pedig 3000-en aluli választója van. Ugyancsak Milanó V. kerületében az 1909-es választáson Turati 5225 szavazattal lett megválasztva, számos képviselő ellenben 1000, 900, 800, sőt Pavulloban Galleni mindössze 691 szavazattal.* Az utolsó (1909) képviselőválasztáson 1,903.637 szavazatot adódott le, amelyből érvényes szavazat volt 1,842.187 s ebből 667.526, azaz 36,2% esett a meg nem választott képviselőjelöltekre. A szocialista jelöltek 346.615 szavazatot kaptak, ebből a meg nem választottakra 131.150 szavazatot forgácsolódott el; 60 kerületben 1000—2000, 22-ben 2000—3000, 7-ben pedig 3000-en felüli szavazatot kaptak a szocialista jelöltek anélkül, hogy győztek volna, holott 7 kerületben 1000-nél kevesebb

* Leone Caetani: *La riforma elettorale* etc. Róma, 1909.

156 vokssal lettek kormánypárti képviselők megválasztva. Rómának 30.000 választója van, holott a lakosság több mint félmilliónyi és egyedül a kiskereskedők és kisiparosok többen vannak 30.000-nél. Ezenkívül állandó visszaélések fordulnak elő a lajstromok előállításánál, revíziójánál és publikálásánál; rengeteg sok felszólalás érkezik a választások ellen; az utolsó választásoknál 508 panasszal kellett a legfőbb bíróságnak foglalkoznia. A technikai hibák szomorú eredményeit igazolja mindenekfelett az az aránytalanság, hogy az utolsó választásokon a kormány a szavazatok 66.61%-ával a képviselők 78%-át birtokolta, míg az ellenzék a szavazatok 33.39%-ával csak 22%-ot. Egy kormánypárti képviselő megválasztásához átlagban az 1904-iki választásokon 2363, az 1909-en pedig 3129 szavazatot volt elegendő, míg egy szocialista mandátumhoz 1904-ben 11.241, 1909-ben pedig 8478 szavazatot kellett. A meg nem választott kormánypárti képviselőjelöltekre 100 leadott érvényes szavazatból 1904-ben csak 20, 1909-ben 27, a szocialistákra pedig 78, illetve 65 esett.*

A másik fő hiányosságot, a választói jog korlátolt terjedelmét a következő adatok igazolják: Olaszországnak 1907-ben 33,911.458 lakosa volt, ebből 21 éves férfi 8,711,512, analfabéta 4,891.530, a választók száma 2,934.173, akik közül csak 1,903.687 szavazott. Száz lakosra Olaszországban mindössze 8.6 választó esik, míg a többi európai államok statisztikáját a következő adatok mutatják:

Franciaország	---	27.9 ⁰ / ₀
Svájc	--- ---	23.5 ⁰ / ₀
Görögország	---	23.— ⁰ / ₀
Spanyolország	---	22.4 ⁰ / ₀
Belgium	---	21.50 ⁰ / ₀
Németország	---	21.2 ⁰ / ₀
Bulgária	---	21.2 ⁰ / ₀
Norvégia	---	19.4 ⁰ / ₀
Ausztria	---	19.4 ⁰ / ₀
Portugália	---	19.— ⁰ / ₀
Anglia	---	17.4 ⁰ / ₀
Dánia	---	16.4 ⁰ / ₀
Szerbia	---	16.— ⁰ / ₀
Svédország	---	6.7 ⁰ / ₀
Magyarország		5.4 ⁰ / ₀ .

Olaszország után tehát csak mi következünk, Olaszországban viszont ez az apró hányad is aránytalan; Oviiglióban pl. 100 lakosra 21.86, Nicosiában ellenben csak 3.26 választó jut. A nagykorúak és a közülök választásra jogosultak aránya Olaszországban 32, Ausztriában ellenben 78.3, Svájcban 82.5, Franciaországban pedig 90.8⁰/₀.

Nyilvánvaló tehát, hogy az olasz választói reformot a technikán kívül az általánosságbeli fogyatékoság is indokoltta tette. Miután azonban a választói jog mértékét a mindenkori társadalmi és gazdasági erőviszonyok határozzák meg, keresnünk kell a mostani reform szük-

* Alessandro Schiavi: *Programmi, voti ed eletti nei comizzii politici del 1909*. Torino, 1909.

ségszerűségének szociális összetevőit is. A reformot végeredményben kétségkívül ama tömegek eleven ereje tette különösen aktuálissá, amelyek a választói jogosultsággal az utolsó törvény szerint sem rendelkeztek. Ezek a tömegek javarészt Közép- és Dél-Itália, valamint a szicíliai agrár és ipari proletariátus milliőiből sorakoznak, akik sem a vagyoni, sem az értelmi censzust nem birtokolhatták és a mezzadritól egész a szicíliai bányászokig jóformán ugyanabban a szociális és kulturális helyzetben tengődtek, mint az a nemzedék, amely még Bakunin mögött állott. A Dél nyomorultjainak helyzetét legjobban néhány adat fogja megvilágítani: A húsfogyasztás személyenként és évenként Dél-Olaszországban 6·4, Sziciliában 5, Apuliában pedig csak 3 kg., holott Lombardiában 21-re, Láciumban pedig 26-ra emelkedik; a földmunkás átlagos napi bére 60 centesimi és 1·25 lira közt változik; az átlagos olasz kivándorlási aránnyal, 18·3⁰/₀-kal szemben Szicília 26·5-re, Kalábria pedig 36·7⁰/₀-ra viszi; egy hektár föld ára Kalabriában néhány év előtt 25 lira volt átlagban és ma sem több mint 60 lira.* A hat éven felüli lakosság közül analfabéta a Campagnán 65·09, Abruzzóban 69·77, Sziciliában 70·95, Kalabriában pedig 78·71⁰/₀, szemben Lombardia 21·38 és Piemont 17·69⁰/₀-nyi kontingensével. Ennek megfelelőleg alakult ki Közép- és Dél-Olaszország politikai akciója is. Az 1909-es képviselőválasztáson száz megválasztott képviselőből Észak-Olaszországban kormánypárti volt 79, ellenzéki 21, Dél-Olaszországban ellenben 90, illetve 10, a szigeteken pedig 81, illetve 19, szemben az országos 78:22 arányszámmal. Egész Dél-Itáliában és Sziciliában az összes szavazatok több mint 60⁰/₀-a kormánypárti képviselőre esett, kivéve Cataniát, ahol csak 49·98⁰/₀ jutott a kormánypárti jelöltre. Evvel szemben a szocialista párt Észak-Olaszországban 202.960, Közép-Olaszországban 120.344, Dél-Itáliában csak 11.993, a szigeteken pedig 12.782 szavazatot kapott, a klerikális párt pedig a Sudot teljesen elvesztette. Hogy a délvideki állampolgároknak milyen elenyésző kis „elitje“ szavaz, mutatja az a körülmény, hogy Anconában a nagykorú lakoságnak csak 51·3⁰/₀ tud írni és olvasni, míg Turinban 88⁰/₀; Anconában alig 18⁰/₀ a szavazatra jogosult nagykorúak átlaga, Turinban ellenben több mint 50⁰/₀, holott az országos átlag 32⁰/₀.

Ez a sok millió tönkrement vagy nyomorgó földmunkás s tüdőbeteg és elfásult ipari munkás teljesen kiesett a politikai agitációból mindaddig, amíg a két szélső olasz párt: a klerikális és a szocialista szemet nem vetett reá. A klerikalizmusnak készséges anyag ez a nagy tömeg, a szocialista pártnak ellenben egy még meghódítandó, nehezen szervezhető, de félelmetes hadsereg. A klerikális párt nem adott még kidolgozott szociális programot ennek a leendő választói tábornak és a szocialista párt is csak a legutóbbi időben kezdi az agrárpropagandát az ortodox marxizmus megtörésével, mint szervezeti eszközt alkalmazni. Ez a két párt volt tehát az utolsó évek során a választójogi reform főleg az analfabéták javára való kiterjesztésének állandó szószólója.

* Giacomo Barone Russo: *L'Émigration et ses effets dans le midi de l'Italie*. Paris, 1912.

158 Miután azonban az olasz parlamenti pártok összetétele folytán a klerikális párt a kormánypártoknak, a szocialista párt pedig az ellenzéknek csak egy töredéke volt, a többi pártoknál, amelyek szervezetlenségük és szürke programjuknál fogva a széles néprétegek rokonszenvét és gazdasági követeléseit nem tudták megnyerni, illetve kielégíteni, a választói reform ügye meglehetősen mérsékelt fogadtatásra talált. Az a körülmény, hogy a radikális reformot Giolitti elődjének, Luzattinak nyílt megbuktatásával mégis hozza, látszólag két oknak tudható be: a reform egyfelől a miniszterializmus felé hajló és a Giolitti kormányt mindenesetre támogatni kész riformisták jóindulatának, másrészt a tripoliszi háború okozta óriási vér- és adótehernek ellenértéke. E két nyilvánvaló ok mögött azonban a valódi nagy mótora a választójog intenzív kiterjesztésének mégis az, hogy a nagy, jogtalan és hontalan néptömegnek gazdasági nyomását közvetlen gazdasági engedmények helyett a választói jog megadásával akarja a nagybirtokosság és a nagytőke legalább ideig-óráig megfékezni, hogy a maguk féltett föld- és tőkejárdékát, amelyet a háború okozta nagy szállítások és megrendelések csak fokoztak, csökkenteni ne kelljen. Evvel a talán nem is tudatos megfontolással számolt Giolitti s a mögötte álló kormánypárt, amikor az új javaslatot a képviselőház elé terjesztette.

Az a bizottság, amelyet a kormány, illetve az olasz kamara a választójogi törvényjavaslat előkészítésére kiküldött, a szavazati jognak az analfabétákra is való kiterjesztését a következőkkel indokolja: „voltak analfabéták a társadalmi s általában a gyakorlati életben, akik olyan érzéket és ügyességet árultak el, amely művelt embereknél is sokszor hiányzik. Ha tehát az analfabétizmus nem zár ki bizonyos mérvű passzív politikai befolyást, jogosulatlan volna, ha a szavazati jogtól továbbra is megfosztanók őket. Az 1882-es törvény amaz osztályok terhére állított fel egy lehetetlen korlátot, amelyek még voltak fosztva attól a lehetőségtől, hogy a szükséges iskolai képzettséget elnyerjék.“ Evvel az indokolással az új javaslat szerint szavazó:

1. Minden férfi állampolgár, aki betöltötte harmincadik évét.
2. Minden huszonegy éves férfi, aki katonai kötelezettségének eleget tett.
3. Minden huszonegy éves férfi, aki elvégezte a négy elemi, vagy legalább az írni és olvasni tudást igazolja.
4. A katonai érdemrend tulajdonosai és a tripoliszi háborúban résztvevett összes katonák.
5. A régi census alapján választók maradnak az eddigi jogosultak.

A választói lajstromokat az eddigi jelentkezés helyett évenként hivatalból a városi bejelentő adataiból írják össze; a kerületeket szám és terület szerint fentartják, de tíz évenként a népszámlálás alapján újra beosztandók; a szavazás formája a boritékos rendszer; a választások vasárnap tartandók.

A választói reform előnyeit és hátrányait röviden a következőkben foglalhatjuk össze:

A javaslat előnyei:

1. A szavazók arányszámát 8⁰/₀-ról 22⁰/₀-ra, három

millióról nyolcra emeli fel; a nagykorú állampolgárok közül szavazóként pedig 32⁰/₀-ról 80⁰/₀-ra.

2. A vagyoni cenzus az eddigi általános feltétel helyett vagylagossá válik.

3. Két millió analfabéta proletár fogja felfrissíteni a választók táborát: 250 kerület lesz, ahol analfabéta lesz a többség, miután Piemont, Lombardia és Liguria kétszer, Velence és környéke háromszor, Róma és Közép-Itália négyszer, Szicília pedig ötször annyi szavazót kap, mint eddig volt.

4. A négy elemiről szóló bizonyítvány helyébe az írás és olvasás igazolása lép, ami sok százezerrel gyarapítja a jogosultak számát.

5. A szavazók több mint ötnyolcada testi munkás lesz, szemben az eddigi háromnyolcaddal.

A javaslat hátrányai:

1. A harminc éves korhatár 700.000 analfabéta polgárt rekeszt ki 21—30 éves kor között.

2. A kerületek botrányos beosztásán, amelynek szomorú következményeire már hivatkoztunk, nem változtat azonnal a javaslat, hanem csak a legközelebbi népszámlálás után.

3. Az arányos választási rendszert, amelynek már 1870 óta vannak Itáliában hívei s most is tekintélyes képvisellete akadt a parlamentben, a többség elvetette. A már idézett példákön kívül hivatkozunk arra, hogy ha az 1904-iki választás az arányos rendszer mellett folyt volna le, úgy a 401 kormányparti helyett csak 377, a 29 szocialista helyett pedig 83 jutott volna a képviselőházba, még a mai kerületi beosztás mellett is. Az 1909-es választásokon Piemont 56 kerületében a kormánypart 173.044 vokssal 44 képviselőt, a szocialista part pedig 87.880-al csak 8-at tudott megválasztani, holott az arányos rendszerrel 34 kormánypartival szemben 18 szocialista képviselő került volna ki a küzdelemből.

4. A választások teljes tisztasága nincs eléggé biztosítva sem technikailag a Busta ufficialevel, sem a bírói fórumok révén.

5. A nők választójoga egyelőre csak ígéret maradt.

Ezen az előnyökön és hátrányokon felül áll azonban az a nagy gazdasági és társadalmi átalakulás, amelyet ez a reform előidézni hivatva van. A polgári pártokkal kacérkodó szocialista part egy forradalmi, szilárd sereget kap a háta mögé, amelynek lendülete és elégtelensége vissza fogja téríteni a partot az osztályharc és a szakszervezeti propaganda álláspontjára és kényszeríteni fogja a partvezetőséget, hogy Közép- és Dél-Itália proletáriátusát ne csak apró szociális reformokkal, hanem a marxista program egész eleven erejével képviselje. Evvel a felújult szocialista energiával szemben a munkásság és parasztság bigottabb és gyengébb elemeit a klerikális part fogja meghódítani és szembe fogja állítani a szocialista parttal. Ez a nyílt szembenállás annál is hasznosabb és szükségesebb, mert elfogja dönteni a „liberális“ kormánypart jövő politikáját is, illetve létre fogja hozni minden valószínűség szerint a liberális és klerikális part koalícióját szemben a megdzett szocialista és radikális

160 párttal. Ez a kétoldalú színváltás lesz a választói jog talán nem elég széles, de meglehetősen mély kiterjesztésének legnagyobb eredménye, amelytől talán még az óvatos szocialista párt is fél, de amely a háború és a nagytőke imperiális garázdálkodásának ellenhatásaként kétségkívül meg fogja erősíteni a legyengült antimilitarista akciót, el fogja hozni a földkérdés legalább is provizorikus megoldását és az ipari kapitalizmus ellen mozgósítja Itália egész munkásságát. Olaszország egész társadalmi és gazdasági strukturájába vág tehát bele ez a választójogi reform, hatványozottabban, mint az eddigiek és elő fogja majd készíteni az utolsó leszámolást is az egyesült klerikális, kapitalista és feudális hatalmak és a szervezett munkásság között. És ugyanakkor, mikor Olaszország beereszti az alkotmány sáncaiba az analfabéta, de vérrel és adóval szolgáló proletárok millióit és megnyitja az eljövendő társadalmi berendezkedésért való megújult harc előtt a parlament kapuit: ugyanekkor, harminc éves fordulóján annak, hogy húszezer szocialista szavazattal az első olasz szocialista képviselő lett megválasztva, egy másik, állítólag szintén európai államban a feudális és uzsorás rablólovagok ostromállapottal és sajtóterrorral próbálják megakadályozni az első szocialista szavazat és az első szál szocialista képviselő rettenetes veszedelmét.
